

"ไซ=เม=อิไซชิโนะ" vs "เอ=โดะ=ฮิงัง" ซากุระ=โคลนหนึ่งกับซากุระ=บ่

กัญญา มัทธูโอะ

สมาคม อุตุนิยมวิทยาญี่ปุ่น เริ่มทยอยพยากรณ์การบานของซากุระประจำปี 2016 กันแล้วตั้งแต่วันที่ 3 กุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ดูเหมือนว่าหลายคนจะผิดคาดหมาย หลังจากที่ได้อ่านว่าซากุระปีนี้น่าจะบานเร็วกว่าเฉลี่ยเพราะอุณหภูมิในช่วงฤดูใบไม้ร่วงปีที่ผ่านมาค่อนข้างสูง นักอุตุนิยมวิทยาอธิบายว่าเพราะอุณหภูมิที่สูงในช่วงฤดูใบไม้ร่วงนั้นเองที่ทำให้ตาของซากุระตื่นจาก **"การจำศีลในฤดูหนาว"** (โทมิน) ซ้ำกว่าปกติ ผลทำให้ซากุระในภูมิภาคคิวชู และชิโกกุ เริ่มบานช้ากว่าเฉลี่ย ส่วนภูมิภาคอื่นๆ จากอุณหภูมิที่ค่อนข้างหนาวเย็นในช่วงมกราคม และกุมภาพันธ์ที่ผ่านมาต่ำลงมาก จึงคาดว่าซากุระในภูมิภาคเหล่านี้จะเริ่มบานใกล้เคียงเฉลี่ยทุกๆ ปี

ซากุระที่สมาคมอุตุนิยมวิทยาใช้เป็นพื้นฐานในการพยากรณ์ คือ ซากุระพันธุ์ **"ไซเมะอิไซชิโนะ"** ซึ่งเป็นพันธุ์ผสมระหว่างซากุระป่าสองพันธุ์ คือ **พันธุ์เอโดะฮิงัง** กับ **พันธุ์ไอชิมะ** หรืออีกนัยหนึ่งเป็นซากุระโคลนหนึ่งที่มีเอกลักษณ์เหมือนกันง่ายต่อการพยากรณ์ ไชเมะอิไซชิโนะเพิ่งเริ่มนำออกวางขายในสมัยปลายเอโดะโดยช่างทำสวน และพ่อค้าต้นไม้ที่หมู่บ้านไซเมะอิชิมะ แรกเริ่มใช้ชื่อว่า "โยะชิโนะ" ซึ่งเป็นชื่อภูเขาต้นกำเนิด

1	2
3	
4	

1. เอโดะฮิงัง กลับจะเรียวก ดอกค่อนข้างเล็ก สีชมพูอ่อนๆ ดูอ่อนหวาน
2. เอโดะฮิงังสองต้นใหญ่ที่ Hattori Ryokuchi Park ยามลมโชยมา กลีบดอกจะปลิวไสวดังหิมะ
3. เอโดะฮิงังเก่าแก่ในพระราชวังเกียวโต บริเวณที่เดิมเคยเป็นคฤหาสน์ของเจ้าชายโคะโนะเอะ กิ่งก้านใหญ่โตบานย่อยลงไปติดพื้นน้ำ
4. ยามกลีบดอกเริ่มโรยจะเสมือนหิมะปกคลุมพื้นดิน งามไปอีกแบบ

5		
6		
7		
8	9	
10	11	12

ซากุระที่มีชื่อเสียงในจังหวัดนารา แต่เมื่อซากุระพันธุ์ใหม่เริ่มติดตลาดในสมัยกลางเมจิ ผู้คนได้พากันขนานนามมันว่า “โอะเมอิโยชิโนะ” เพื่อไม่ให้ซ้ำกับพันธุ์ดั้งเดิมของนาราว่ากันว่าการที่โอะเมอิโยชิโนะแพร่หลายไปเกือบทั่วประเทศนับตั้งแต่โทฮอกุ ไปจนถึงคิวชูนั้นมาจากการที่มันบานเฉพาะดอกก่อนค่อยแตกใบ ทำให้เป็นอุโมงค์สีชมพูอ่อน เห็นแต่ไกล ดอกก็ใหญ่ดูอลังการ

อย่างไรก็ตาม สำหรับคนญี่ปุ่นจำนวนมาก และสำหรับนักชมซากุระและช่างภาพแล้ว “โอะโตะฮิงัง” 1 ใน 9 ซากุระป่าดูจะมีเสน่ห์กว่ามาก ลำต้นที่สูงใหญ่ถึง 15-25 เมตร ดอกทรงเรียวยาวสีขาวหรือชมพูอ่อนดกเต็มต้น หลากๆ ต้นยังเป็นซากุระพันธุ์ย่อย (ซิดะระะ) ที่ยามบานเต็มที่กิ่งก้านจะย้อยลงมาจรดพื้นดินทำให้ดูอ่อนโยนเป็นพิเศษ และเหนือไปกว่าอื่นใด โดยทั่วไปโอะโตะฮิงังยังเป็นซากุระที่อายุยืนนานมากถึง 3-400 ปี

โดดเด่นสง่างามเดี๋ยวจุ ตามป่าเขาลำเนาไพรหรือริมคันนา โอะโตะฮิงังสามต้นใหญ่ที่มีชื่อเสียงก็เช่น “ทะรุมิ โนะ โอซากุระ” ในจังหวัดเฮียวโกะ อายุ 1,000 ปี “อุสุซุมิ ซากุระ” จังหวัดคิฟุ อายุ 1,500 ปี และ “ชินไดซากุระ” จังหวัดยามานาชิ อายุ 2,000 ปี

จากชื่อของมันทำให้คนญี่ปุ่นบางคนเข้าใจผิดว่า โอะโตะฮิงัง ถือกำเนิดในแถบเมืองโอะโตะหรือโตเกียว ทั้งๆ ที่ในโตเกียวไม่พบโอะโตะฮิงังตามธรรมชาติ

5. โอะชิมะซากุระ ดอกใหญ่สีออกขาว มีกลิ่นหอม
6. โอะชิมะซากุระต้นใหญ่ที่สวนด้านหน้า Umeda Sky Building
7. นอกจากโอะโตะฮิงังต้นเก่าแก่แล้ว ยังมีซากุระพันธุ์ย่อยอีกราว 30 ต้นเรียงรายในบริเวณเดียวกันของพระราชวังเกียวโต
8. โอะโตะฮิงังต้นใหญ่ที่ชื่อว่า “โอะโตะมิซึโนะ โอะโตะซากุระ” ในพระราชวังเกียวโต
9. “นะริฮิระ ซากุระ” โอะโตะฮิงังอายุกว่าร้อยปีที่วัด Junin-ji ในเกียวโต ต้นใหญ่โตมาก
10. “นะริฮิระ ซากุระ” โอะโตะฮิงังอายุกว่าร้อยปี
11. โอะโตะฮิงังที่หน้าวัด Hase-dera ในนารา
12. สีชมพูอ่อนย้อยลงมาด้านล่างเพิ่มความอ่อนหวานให้โอะโตะฮิงังอย่างมาก

- 13. เพียงอายุราว 5-60 ปีบางต้นก็สูงใหญ่กว่า 6-7 เมตร
- 14. ซากุระเป็นหนึ่งในทิวทัศน์ชนบทในฤดูใบไม้ผลิที่ขาดไม่ได้
- 15. ซากุระสายพันธุ์เอะโดะฮิงังที่ได้รับการแปลงพันธุ์ที่สวน Haradani-en ในเกียวโต
- 16. ด้านหน้าเป็นลำต้นซากุระแก่ที่วัด Joshokou-ji ในเกียวโต ต้นหลังเป็นต้นลูก ยังมีดอกงาม
- 17. หมู่สาวคู่นักพากันช้อนจักรยานมาเที่ยวชมชนบทที่นารา

13	14	15
		16
		17

เลย ก่อนหน้านี้มันยังมีชื่อเรียกอื่นๆ อีก เช่น “อะซุมะฮิงัง” หรือ “อุบะฮิงัง” คำว่า “ฮิงัง” หมายถึงเทศกาลรำลึกถึงบรรพบุรุษในฤดูใบไม้ผลิราวกลางถึงปลายเดือนมีนาคม ซึ่งเป็นช่วงที่เอะโดะฮิงังเป่งบานพอดี ผู้รู้อธิบายว่าตามธรรมชาติของเอะโดะฮิงัง ซึ่งเป็นซากุระป่าแล้ว จะไม่เกิดพันธุ์ย่อยได้เลย แต่เมื่อต้นแก่ลงจะขาดฮอร์โมน Gibberellin ซึ่งเป็นตัวเร่งการเจริญเติบโตด้านแนวตั้งของเซลล์ กิ่งจึงไม่ยืดยาวขึ้นไปด้านบน แต่กลับย่อยลงมาด้านล่าง เมื่อเอากิ่งที่ย่อยมาชำแพร่พันธุ์ก็ได้ซากุระพันธุ์ย่อย ซึ่งดงามมาก ยิ่งย่อยมาก และยิ่งต้นใหญ่โตก็ยิ่งทั้งสง่างาม และอ่อนโยน บางต้นมีประวัติเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของตระกูล

ชาмуไรที่มีชื่อเสียง บางต้นเป็นที่ชื่นชอบของโชกุนสำคัญๆ ในอดีต และยังคงอยู่มาจนถึงทุกวันนี้ แม้โชกุนหรือชาмуไรนั้นๆ จะดับสูญไปแล้ว

นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาชมซากุระในปลายเดือนมีนาคมถึงเมษายนปีนี้ ลองหาโอกาสไปชมซากุระพันธุ์เอะโดะฮิงัง เปรียบเทียบกับพันธุ์โซเมะอิโยชิโนะดูลูกครั้ง เรื่องราวของซากุระยังมีอีกมาก เพราะซากุระมีด้วยกันเกือบ 400 ชนิด จะทยอยนำมาเล่าต่อไปเมื่อมีโอกาส แหล่งชมซากุระพันธุ์เอะโดะฮิงังพันธุ์ย่อย และพันธุ์ธรรมดาในภูมิภาคคันไซ

1) ซากุระพันธุ์ฮัง 3-4 ต้นเก่าแก่ในสวนซากุระเอะโดะฮิงัง เช่น อิโตะซากุระ ซะโตะ ซากุระในบริเวณสวน Kyoto Gyoen

หรือสวนรอบๆ พระราชวังเดิมในเกียวโต มักบานงามจากราวปลายเดือนมีนาคม

2) ซากุระพันธุ์ฮังราวสิบกว่าต้นสวนซากุระเอะโดะฮิงังที่วัด Daigo-ji ในเกียวโต บางต้นเริ่มบานจากราวปลายเดือนมีนาคม บางต้นเริ่มบานจากต้นเดือนเมษายน เป็นที่รู้จักกันในนามของไดโกะจิซากุระ ต้นสูงใหญ่ดงามมาก

3) ซากุระพันธุ์ฮังสวนซากุระเอะโดะฮิงังที่เมืองอุจิ จังหวัดฮารา เป็นที่รู้จักกันในนามของ มาตะเบะเอะซากุระ อายุราว 300 ปี สีส้มพุดบานอยู่กลางคันนาที่ด้านหลังเป็นไร่พืช ซึ่งมักบานใกล้เคียงกัน มีประวัติว่าขึ้นอยู่ในบริเวณที่เคยเป็นคฤหาสน์ของโกะโตะมาตะเบะเอะ อดีตนักบวชของอิเดะโยะชิ

4) ซากุระสวนซากุระเอะโดะฮิงังแบบฮัง 3 ต้นที่วัดโจโซจิในเกียวโต มีอายุราว 600 ปีเป็นซากุระที่บานช้าที่สุดในเกียวโต ราวกลางเดือนเมษายน หนึ่งในสามต้นดังกล่าว ได้แก่ คุระมะงะเอะชิซากุระ มีทั้งแบบกลีบเดี่ยว และกลีบซ้อนภายในต้นเดียวกัน เป็นต้นที่ได้กิ่งมาจากซากุระในพระราชวังเดิมที่เกียวโต